

Empiriska studier över motståndsviljan i Sverige. 2, Resultat från valunder...

Andersson, Bo,

dP 23

Bo Andersson

April 1957

Empiriska studier över motståndsviljan i Sverige II: Resultat från
valundersökningen 1956

Denna artikel avser att redogöra för och kommentera några resultat, som har framkommit vid den undersökning som utfördes i samband med andrakammarvalet 1956. Undersökningen har utförts på ett stickprov på något över 1.000 personer. Stickprovet avser att vara representativt för hela det svenska folket. De som uttagits till stickprovet utsattes för personliga intervjuer av Statistiska Centralbyråns intervjuare. I det följande skall vi redogöra för några av de tabeller, som kommit fram vid bearbetningen av undersökningen.

1: FN:s möjligheter att förhindra ett stormaktskrig

Fråga: Tror Ni att FN, d.v.s. Förenta Nationerna, i dagens läge kan göra mycket, något, eller ingenting för att förhindra ett krig mellan stormakterna?

75 % av de tillfrågade är någorlunda positiva till FN:s möjligheter att göra en aktiv insats i utrikes- och världspolitiken. Det är svårt att säga, i vad mån denna siffra återspeglar någon djupare övertygelse hos de tillfrågade om att FN kan göra någon avgörande insats att lösa eller mildra konflikterna och spänningarna mellan stormakterna. Det är ganska troligt, att för många av de tillfrågade ett "ja" på frågan är ett konventionellt svar. Det hör så att säga till god ton att visa förtroende för och intresse för det internationella samarbetet, även om man inte tror särskilt mycket på att det kan lösa de djupa och avgörande motsättningar, som finns mellan de båda stormaktsblocken. Ur den synpunkten är det väl troligt, att resultatet visar, att en mycket stor del av svenska folket är beredd att ge FN en chans att visa om organisationen kan göra något.

2: Sveriges möjlighet att stå utanför ett stormaktskrig.

Fråga: Hur stora möjligheter tror Ni att Sverige skulle ha att hålla sig utanför ett storkrig i Europa? Alternativen är: mycket stora möjligheter, ganska små möjligheter, mycket små möjligheter.

49
23

3

Bo Andersson
April 1957

Historiska studier över motståndsviljan i Sverige II: Resultat från
valundersökningen 1956

Denna artikel svarar ett redogöra för och kommentera några resultat, som har framkommit vid den undersökning som utfördes i samband med andrakammarvalet 1956. Undersökningen har utlösts på ett stöckprov på något över 1.000 personer. Stöckprovet svarar ett vars representativt för hela det svenska folket. De som utgjorde till stöckprovet utvaldes för personliga intervjuer av Statistiska Centralbyråns intervjuare. I det följande skall vi redogöra för några av de tabeller, som kommit fram vid bearbetningen av undersökningen.

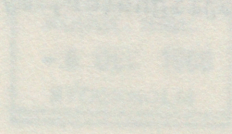
1: Vilka möjligheter att förhindra ett stormkrig?

Fråga: Tror ni att FN, d.v.s. Förenta Nationerna, i dagens läge kan göra mycket, något, eller ingenting för att förhindra ett krig mellan stormakterna?

75 % av de tillfrågade är negativt positiva till FN:s möjlig- heter att göra en aktiv insats i utrikes- och världspolitiken. Det är värt att säga, i vad mån denna attityd återges på någon djupare över- tygelse hos de tillfrågade om att FN kan göra någon avgörande insats att lösa eller mildra konflikterna och spänningarna mellan stormakterna. Det är ganska troligt, att för många av de tillfrågade ett "ja" på frågan är ett konventionellt svar. Det bör så ett säga till god ton att visa förtroende för och intresse för det internationella samfundet. Även om man inte tror särskilt mycket på att det kan lösas de djupa och avgörande motståndningar, som finns mellan de båda stormaktblocken. En del synpunkter är det väl troligt, att resultatet visar, att en mycket stor del av svenska folket är beredd att ge FN en chans att visa om organisationen kan göra något.

2: Sveriges möjlighet att utverka ett stormkrigsfria

Fråga: Hur stora möjligheter tror ni att Sverige skulle ha att hålla sig utanför ett stormkrig i Europa? Alternativen är mycket stora möjligheter, ganska små möjligheter, mycket små möjligheter.

58 procent av de tillfrågade anser, att vi har ganska små möjligheter eller mycket små möjligheter att hålla oss utanför ett storkrig i Europa om ett sådant skulle bryta ut.

3: Motstånd vid stormaktsangrepp

Alternativ A

Frågor: Antag att Sverige anfalles. Anser Ni att vi bör göra väpnat motstånd, även om utgången för oss ter sig oviss. Om de tillfrågade svarar "ja" eller "vet icke" ställes följande fråga till dem: Antag att angriparen hotar med atombomber. Anser Ni då att vi borde göra väpnat motstånd emot angripare, även om utgången för oss ter sig oviss?

82 procent av de tillfrågade svarar ja på den första frågan. På fråga 2, som kommer omedelbart efter, är det endast 52 procent som svarar ja. Vi ser alltså att 30 procent av de tillfrågade har ändrat åsikt och är villiga att göra väpnat motstånd mot en angripare endast om atomvapen icke kommer till användning.

Alternativ B

Frågor: Antag att Sverige anfalles och angriparen hotar med atombomber. Anser Ni, att vi bör göra väpnat motstånd mot angreppet, även om utgången för oss ter sig oviss. Till dem som svarar "nej" eller "vet icke" på denna fråga ställes följande fråga: Antag att angriparen inte hotar med atombomber. Anser Ni då, att vi borde göra väpnat motstånd, även om utgången för oss ter sig oviss.

72 procent av de tillfrågade svarar ja på den första frågan. Om vi jämför detta resultat med tabellen under A, ser vi, att vi får fler försvarsvilliga med frågeformulering A. Det är givetvis mycket svårt att säga, vilket av dessa två sätt att ställa frågor om motståndsvilja som avspeglar någon existerande "verklig" fördelning av motståndsviljan bland svenska folket. Båda tabellerna pekar entydigt på, att frågan om risken för atomvapensanfall spelar en viss roll för folks bedömning av vår förmåga att göra motstånd mot en fiende. Den höga svarsprocenten på ja-alternativen på den första frågan under A tyder på, att det finns en

58 procent av de tillfrågade svarar ja på den första frågan. På
fråga 2, som kommer omedelbart efter, är det endast 52 procent som
svavar ja. Vi ser alltså att 50 procent av de tillfrågade har ändrat
sikt och är villiga att göra väpnat motstånd mot en angripare endast
om atomvapen inte kommer till användning.

Alternativ A

Frågor: Antag att Sverige anfallas, Åker vi till försvar
väpnat motstånd, även om vägnen för oss är sig oviss.
Om de tillfrågade svarar "ja" eller "vet inte" anfallas
följande fråga till dem: Antag att angriparen hotar med
atomvapen, Åker vi då till försvar väpnat mot-
stånd mot angriparen, även om vägnen för oss är sig
oviss?

82 procent av de tillfrågade svarar ja på den första frågan. På
fråga 2, som kommer omedelbart efter, är det endast 52 procent som
svavar ja. Vi ser alltså att 50 procent av de tillfrågade har ändrat
sikt och är villiga att göra väpnat motstånd mot en angripare endast
om atomvapen inte kommer till användning.

Alternativ B

Frågor: Antag att Sverige anfallas och angriparen hotar med atom-
vapen, Åker vi till försvar väpnat motstånd mot an-
griparen, även om vägnen för oss är sig oviss. Till den
som svarar "ja" eller "vet inte" på denna fråga anfallas
följande fråga: Antag att angriparen inte hotar med atom-
vapen, Åker vi då till försvar väpnat motstånd,
även om vägnen för oss är sig oviss.

92 procent av de tillfrågade svarar ja på den första frågan. På
vi jämför detta resultat med tabellen under A, ser vi att vi får fler
föresvarvilliga med frågeformulering A. Det är särskilt tydligt
att säga, vilket av dessa två sätt att ställa frågan om motståndsviljan
som avspeglar någon existentiell "verklig" betydning av motståndsviljan
bland svenska folket. Både tabellerna pekar entydigt på att frågan om
risken för atomvapen har en viss roll för folks betydning
av vår förmåga att göra motstånd mot en fiende. Den höga svarprocenten
på ja-alternativen på den första frågan under A tyder på att det finns en

slags konventionell inställning: "Vi bör försvara oss". Det hör s.a.s. till god ton att säga, att vi bör och skall göra motstånd inför ett angrepp. Alternativ B ger vid handen, att en del av dem som svarade ja på den första frågan under A, antagligen skulle ha visat sig mindre försvarsvilliga om de i stället hade fått den första frågan under B.

4: Motståndsvilja vid angrepp - FN:s möjligheter att förhindra ett stormaktskrig

4:1: Motståndsvilja mätt enligt alternativ A under tabell 3

Tilltro %	Ej tilltro %	Vet ej %	Personer	
77	13	10	301	1
76	12	12	138	2
70	23	6	47	3
55	10	35	78	4

(N=564)

1. Motstånd även vid atombombshot
2. Motstånd vid angrepp men ej vid atombombshot
3. Ej motstånd vid angrepp
4. Vet ej

Tabellen visar, att det finns ett svagt positivt samband mellan motståndsvilja och tilltro till Förenta Nationernas möjligheter att göra en fredsbevarande insats. Sambandet är inte särskilt starkt, men det är klart och tydligt. Ju mer försvarsvillig man är, desto sannolikare är det att man är optimistisk beträffande FN:s fredsbevarande roll. Bland dem som svarat "vet ej" på frågan om motståndsviljan är det inte mindre än 35 procent som svarar "vet ej" på frågan om FN:s möjligheter att förhindra ett stormaktskrig. Bland de motståndsvilliga är det 10 resp. 12 procent, som svarar "vet ej" på frågan om FN:s möjligheter. Dessa resultat tyder på, att det finns en grupp människor, som är odeciderade till försvaret och dessutom pessimistiska eller odeciderade eller okunniga om FN:s möjligheter att göra en fredsbevarande insats. Det är möjligt att vi här har att göra med en utrikespolitiskt apatisk eller ointresserad

slags konventionell inställning: "Vi bör förvara oss". Det här s.a.s. till god ton att säga, att vi bör och skall göra motstånd inför ett anrop. Alternativt B ger vid handen, att en del av dem som svarade ja på den första frågan under A, antagligen skulle ha visat sig mindre försvarevilliga om de i stället hade fått den första frågan under B.

4: Motståndsvilja vid anrop - Enkelt möjligheter att lösliga

ett stormkastare

4: Motståndsvilja vid anrop alternativt A under tabell 3

Personer	Var ej	Ja till	Ja till
1	20	18	77
2	12	12	76
3	6	22	70
4	22	10	22

(M-204)

1. Motstånd även vid stormkastare
2. Motstånd vid anrop men ej vid stormkastare
3. Ej motstånd vid anrop
4. Var ej

Tabellen visar, att det finns ett avsevärt positivt samband mellan motståndsvilja och tilltro till Första Nationernas möjligheter att göra en fredsvärande insats. Sambandet är inte särskilt starkt, men det är klart och tydligt, att motståndsvilja och tilltro sammanfaller på det sätt som är optimalt beträffande Enkelt fredsvärande roll. Bland dem som svarat "var ej" på frågan om motståndsvilja är det inte mindre än 25 procent som svarat "var ej" på frågan om Enkelt möjligheter att lösa andra ett stormkastare. Bland de motståndsvilliga är det 10 resp. 12 procent, som svarat "var ej" på frågan om Enkelt möjligheter. Dessa resultat tyder på, att det finns en grupp människor, som är obekrädda till Enkelt svarat och dessutom konstaterade eller obekrädda eller okunniga om Enkelt möjligheter att göra en fredsvärande insats. Det är möjligt att vi här har ett goda och en verkligt politiskt uttryck eller uttryck

rörande våra möjligheter att stå utanför ett stormaktskrig och dessutom grupp, som dessutom är okunnig om eller pessimistisk inför våra försvarsmöjligheter. Man får nämligen ej förbise möjligheten av att ett "vet ej"-svar på frågorna om motståndsvilja kan vara uttryck för en defaitistisk inställning. Om våra resonemang under tab. 3 är riktiga, finns det nämligen en ganska stark konventionell press så att man tenderar, att utåt visa sin försvarsvillighet. Vi uttryckte det så, att det anses höra till god ton att vara försvarsvillig. Bland dem som svarat "vet ej" på frågorna om vår försvarsvilja, kan det därför tänkas, att det finns många som är defaitistiska, men som av konventionella skäl inte vill medge detta. De ger därför ett "vet ej"-svar. Under alla förhållanden bör det vara viktigt för det psykologiska försvaret att denna apatiska eller ointresserade grupp närmare studeras. Andra undersökningar ger vid handen, att denna grupp till kanske stor del består av kvinnor.

4:2: Motståndsvilja mätt enligt alt. B under tab. 3. Även denna tabell ger vid handen, att det finns ett tydligt positivt samband mellan försvarsvilja och tilltro till FN:s möjligheter att göra en insats för fredens bevarande mellan stormakterna. Även här finner vi en ganska stor grupp som svarar "vet ej" på båda frågorna.

5: Motståndsvilja vid angrepp - Sveriges möjligheter att stå utanför ett stormaktskrig

Motståndsvilja mätt enl. alt. A under tab. 3

Stora möjligheter %	Små möjligheter %	Vet ej %	Antal intervjuade personer	
31	62	7	301	1
23	70	8	138	2
25	72	2	47	3
23	36	41	78	4

(Se 4:1)
Motståndsvilja

(N=564)

Tabellen visar, att det finns en svag korrelation mellan motståndsvilja och optimism rörande Sveriges möjligheter att hålla sig utanför ett stormaktskrig. Även här är den vertikala kolumnen "vet ej" av intresse. Bland dem som svarar "vet ej" på frågorna om motståndsvilja, är det inte mindre än 41 % som svarar "vet ej" på frågan om våra möjligheter att hålla oss utanför ett stormaktskrig. Även här finner vi alltså en likgiltig och oupplyst grupp, som är odeciderad (eller möjligen pessimistisk)

Grupp som besvarat Mr. ... om eller positivt eller våra försvaret-
 möjligheter. Men för nästan av förklarade möjligheter av ett "vet ej"
 svar på frågan om motståndsvilja kan vara uttryck för en detaljerad
 inställning. Om våra resonemang under tab. 3 är riktiga, finns det
 nämligen en ganska stark konventionell press på att man tenderar, att
 stå för sin försvarevillighet. Vi uttryckte det så, att det ensa
 höra till god som ett vans försvarevillig. Bland den som svarat "vet ej"
 på frågan om vår försvarevillig, kan det därför tänkas, att det finns
 många som är detaljerade, som som av konventionella skäl inte vill
 medge detta. De som därför ett "vet ej"-svar. Under alla förhållanden
 bör det vara viktigt för det psykologiska försvaret att denna spetsiska
 eller ointresserade grupp närmare studeras. Andra undersökningar gör
 vid handen, att denna grupp till kanske stor del består av kvinnor.
 4:2 Motståndsvilja. Ett viktigt mål i B under tab. 3, även denna
 tabell gör vid handen, att det finns ett tydligt positivt samband mellan
 försvarevillig och tilltro till K:s möjligheter att göra en lyckad för-
 fredens bevarande mellan stormakterna. Även här finner vi en ganska stor
 grupp som svarar "vet ej" på båda frågorna.

5:1 Motståndsvilja vid utvärdering - Överläsa möjligheter att slå
 utstår ett stormakterna
 Motståndsvilja till enl. a. i. A under tab. 3

	Stora möjligheter %	Små möjligheter %	Vet ej %	Antal intervjuade personer
1	31	62	7	301
2	23	70	7	138
3	25	72	3	47
4	23	76	1	38
5				

(B-564)
 Tabellen visar, att det finns en stark korrelation mellan motståndsvilja och
 opinionen rörande Överläsa möjligheter att hålla ett utstår ett stormakta-
 krig. Även här är den statistiska kolonnen "vet ej" av intresse. Bland
 den som svarar "vet ej" på frågan om motståndsvilja, är det inte
 mindre än 41 % som svarar "vet ej" på frågan om våra möjligheter att
 hålla oss utstår ett stormakterna. Även här finner vi alltså en lik-
 eldig om utgår gruppen, som är oberoende (eller möjligen positivt)

rörande våra möjligheter att stå utanför ett stormaktskrig och dessutom odeciderad eller pessimistisk i fråga om motståndsvilja.

5:2: Motståndsvilja mätt enligt alt. B under tab. 3.

Stora möjligheter %	Små möjligheter %	Vet ej %	Antal intervjuade personer		
34	57	9	388	1	(Se 4:1)
33	55	12	78	2	
24	62	14	29	3	Motstånds-
21	41	39	39	4	vilja

Denna tabell visar samma tendens som tabellen 5:1. Optimism om vårt lands förmåga att hålla sig utanför ett stormaktskrig är positivt korrelerat med försvarsviljan. Ju försvarsvilligare man är, desto mer optimistisk tenderar man att vara. Med sjunkande försvarsvilja, följer också en stigande benägenhet att svara "vet ej" på frågan om Sveriges möjligheter att hålla sig utanför ett stormaktskrig.

Tabell 6: Kunskap om vilka stater som tillverkar atombomber

Fråga: Känner ni till vilka stater, som f.n. tillverkar atombomber? (vilka stater är det). I nedanstående tabell redovisas endast svar som gäller USA, Sovjetunionen och Storbritannien. Tabellen anger sålunda hur stor del av de intervjuade som nämnt ett eller flera av dessa länder.

Av IP nämnda länder	Antal	%
USA, Storbritannien, Sovjetunionen	541	48,4
USA, Sovjetunionen	338	30,2
USA, Storbritannien	16	1,4
Sovjetunionen, Storbritannien	10	0,9
USA	47	4,2
Storbritannien	3	0,3
Sovjetunionen	24	2,2
Intet av ovanstående länder	139	12,4
Summa	1.118	100,0

Förändring av möjligheter att nå vinst eller stora vinsterna och besvär
 beslutad efter personlig i fråga om motståndskraft.

Stora möjligheter %	Stora möjligheter %	Vet ej %	Antal personer
21	41	39	19
24	62	14	29
33	55	12	18
34	37	9	308

Denna tabell visar också tendens som tabellen ovan. Optimism om vinst
 i andra försäkra att hålla sig utanför ett stort utbud är positiv
 korrelerat med försäkringsm. In försäkringsvilligarna som är, desto mer
 optimistisk tenderar man att vara. Med ökande försäkringsvillig, följer
 också en ökande benägenhet att svare "vet ej" på frågan om övergående
 möjligheter att hålla sig utanför ett stort utbud.

Tabell 6. Kunskap om vilka stater som tillverkar spannmål

Fråga: Känner ni till vilka stater, som i.n. tillverkar
 spannmål? (vilka stater är det). I nästan alla
 tabell redovisade endast svar som gäller USA,
 Sovjetunionen och Storbritannien. Tabell 6
 anger sålunda bara del av de intervjuade som
 nämner ett eller flera av dessa länder.

Antal	%	Av 19 nämnda länder
100,0		Intet av nämnda länder
12,1	12,1	Sovjetunionen
7,3	7,3	Storbritannien
0,3	0,3	USA
4,5	4,5	Sovjetunionen, Storbritannien
0,9	0,9	USA, Storbritannien
1,4	1,4	USA, Sovjetunionen
20,8	20,8	USA, Sovjetunionen
48,4	48,4	USA, Storbritannien, Sovjetunionen

Tabell 8. Motståndsvilja vid angrepp - fördelning på kön och

åldersgrupper

	Män			Kvinnor		
	Antal	gilla	ej gilla	Antal	gilla	ej gilla
1	40	30	10	40	30	10
2	29	21	8	29	21	8
3	4	3	1	4	3	1
4	21	15	6	21	15	6
Antal totalt	94	69	25	94	69	25

N=311

N=328

6:1: Män: Tabellen anger att det är tydligt skillnad mellan gilla och ej gilla. De gilla tenderar något att vara något mer motståndsvilliga än de ej gilla och både de gilla och ej gilla visar vara betydligt mer motståndsvilliga än gruppen jämföras eller fränskilda. Det är emellertid mycket svårt att säga hurvida detta resultat endast beror på att gruppen "änklingar och fränskilda" är mycket liten. Det består endast av 18 personer. De procentuella och absoluta i den tredje vertikala kolumnen är därför mycket osäkra. De procentuella och absoluta i de båda andra vertikala kolumnerna, tillräckligt undersökningar visar, att de yngre åldersgrupperna är något mer motståndsvilliga än de äldre åldersgrupperna. Den skillnad mellan gilla och ej gilla, som vi ser i tabellen, kan tänkas bero på denna skillnad i motståndsvillighet mellan åldersgrupperna.

6:2: Kvinnor: De gilla kvinnorna är något mer försvaret villiga än de ej gilla kvinnorna. Skillnaden är emellertid inte särskilt stor. Det är intressant att göra en jämförelse mellan gruppen män och kvinnor i fråga om motståndsvillighet. Männen uppvisar en betydligt större motståndsvilliga än kvinnorna. Denna skillnad, som man kan studera genom att jämföra de båda tabellerna över värderna kolumnen, beror på två saker. 1) Det är betydligt fler kvinnor än män som svarar "vet inte" på frågan om motståndsvilliga. Detta resultat stämmer väl med tidigare undersökningar av män och kvinnors attityder i försvarsfrågor. Kvinnorna brukar genomgått uppvisat en mycket högre procent "vet inte" än männen. Detta betyder naturligtvis inte bara på att kvinnorna är mer negativa till försvarstjänsten än männen. Resultatet tyder emellertid på att försvarsvilligheten bland kvinnorna

ännu har mycket gjort. 2/ Studerar vi de båda tabellernas andra vågräta kolumner, ser vi emellertid att det är betydligt fler kvinnor än män, som i princip anser att vi skall försvara oss, men gör undantag om vi blir utsatta för atomvapensanfall. I tabell 3 kunde vi studera, att det var en ganska stor grupp av tillfrågade som ändrade åsikt. Det fanns många som svarade "ja" på en fråga om vi skulle göra motstånd mot ett angrepp, men som svarade "nej", om de fick en följdfråga som gick ut på om vi skulle göra motstånd mot ett angrepp där atomvapen kom till användning. Resultaten i tabell 8 tyder på att dessa s.a.s. atombombsmedvetna personer innehåller betydligt fler kvinnor än män.

Tabell 9. Motståndsvilja vid angrepp - Ortsgrupp

Storstäderna % x)	Övr. städer %	Landsbygd %	
57	52	50	1
22	24	24	2 (Se 4:1)
7	8	9	3 motståndsvilja
14	11	15	4
103	176	300	Antal intervjuade personer

x) Stockholm, Göteborg och Malmö

Tabellen visar, att det finns en ganska svag tendens till att storstäderna är mer motståndsvilliga än övriga städer och landsbygd. I storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö svarade 57 % av de tillfrågade, att de skulle göra motstånd även vid atombombshot, enligt alt. A under tabell 3. I övriga städer svarade 52 % att de ville göra motstånd mot atombombshot, och på landsbygden var siffran 50 %. Vi ser att sambandet i tabellen är ganska svagt. I tabellerna 11 och 12 visar vi, att de yngre åldersgrupperna är mer motståndsvilliga än de äldre och att socialgrupperna I och II är mer motståndsvilliga än socialgrupp III. I Sverige är storstäderna överrepresenterade i fråga om ungdom och de båda högre socialgrupperna jämfört med resten av landet. Resultaten i tabell 9 kan vara orsakade av dessa förhållanden.

Enn har dykret oaktat. I studiet av de båda tabellerna andra
 största kolmenen, som vi emellanåt sett det är betydligt fler
 kvinnor än män, som i riksdagen svarat på vi skulle föredraga
 som gör undantag om vi blir utsetta för stövsprängningen. I
 tabell 5 kunde vi se, att det var en jänkska stor grupp av till-
 frågade som svarade ja. Det följde många som svarade "ja" på en
 fråga om vi skulle göra notering mot ett angrepp, som när svarade
 "nej", om de fick en tillfrågad som gick ut på om vi skulle göra
 notering mot ett angrepp från stövsprängningen som till användning. Resultatet
 i tabell 6 tyder på att dessa s. a. s. stövsprängningen har
 som innehåller betydligt fler kvinnor än män.

Tabell 9. Noteringar vid angrepp - 1917

	Landsting	Övr. städer	Storstäderna
	%	%	%
1	30	32	37
2 (20-41)	24	24	22
3 noteringar	9	8	7
4	15	11	14
Antal intervjuade personer	100	170	102

x) Stockholm, Göteborg och Västerås
 Tabellen visar, att det finns en jänkska stor grupp till ett notering
 noteringar är som noteringar i de övriga städerna och landsting. I
 största staden Stockholm, Göteborg och Malmö svarade 37 % av de till-
 frågade, att de skulle göra notering mot ett angrepp, enligt
 s. a. s. i tabell 6. I övriga städer svarade 32 % att de ville
 göra notering mot angreppet, och på landstinget var siffran
 30 %. Vi ser att siffran i tabellen är jänkska stor. I tabellen
 i och 12 visar vi, att de yngre åldersgrupperna är som noteringar
 villig än de äldre och att noteringarna i och 11 är som noteringar
 ständigt i de sociala klasserna. I övriga städer är noteringarna som
 representationer i fråga om någon och de tillfrågade sociala klasserna
 jämfört med resultaten i tabell 9 kan vara ut-
 sända av dessa förhållanden.

Tabell 10. Motståndsvilja vid angrepp - radiolyssnande

0 pr %	1-3 pr %	4-6 pr %	7-9 pr %	
44	49	60	54	1 (Se 4:1)
34	25	19	18	2 Motståndsvilja
5	10	8	8	3
15	12	11	18	4
118	202	172	87	Antal intervjuade personer

Tabellen visar, att det finns en tydligt positiv korrelation mellan motståndsvilligheten vid atombombshot och antalet avlyssnade politiska radioprogram under valrörelsen 1956. Bland dem som inte hörde något politiskt valprogram under valrörelsen svarar 44 % att de vill göra motstånd även vid atombombshot. 49 % av dem som lyssnade på 1 - 3 program svarade att de ville göra motstånd. Bland dem som lyssnade till 4 - 6 politiska radioprogram, svarade inte mindre än 60 % att de anser att vi bör göra motstånd även vid atombombshot. Studerar vi %-siffrorna för dem, som anser att vi bör göra motstånd vid angrepp, men inte vid atombombshot, ser vi att 34 % av dem som inte hörde något radioprogram faller inom denna kategori. Bland dem som åhörde 4 - 6 radioprogram är det endast 19 %, som anser att vi bör göra motstånd vid angrepp men icke vid atombombshot. Det är givetvis ännu för tidigt att säga något bestämt om orsakerna till denna positiva korrelation. Det är möjligt, att det finns ett positivt orsakssamband här: Ju mera kontakt man har med massmedia i vårt land, desto mera motståndsvillig tenderar man att bli. Det kan också vara så, att den avgörande faktorn är politiskt intresse eller medvetenhet. Ju fler politiska radioprogram man hör på, desto mera intresserad är man väl antagligen och det kan vara detta politiska engagemang, som är den avgörande faktorn. Ju mer politiskt engagerad man är, desto troligare är det att man är utsatt för de sociala normer (de trossatser), som de demokratiska partierna i Sverige är ense om, att vi skall försvara oss så mycket och långt vi kan.

Tabell 10. Kvalitativt utvärderingsresultat

	0 pr	1-2 pr	3-4 pr	5-6 pr
1 (Kv. 41)	44	49	60	24
2	34	25	19	18
3	5	10	8	8
4	15	12	11	18
Antal svarande	118	206	172	67

Tabellen visar, att det finns en tydlig positiv korrelation mellan motståndsviljan vid studier och antalet av-
 givna politiska radioprogram under veckorna 1958-1959. Bland
 dem som inte hört något politiskt radioprogram under veckorna
 som svarar på att de vill göra motstånd över vid utvärdering
 har 49 % av dem som lyssnade på 1-2 program svarade att de
 vill göra motstånd. Bland dem som lyssnade till 3-4 politiska
 radioprogram, svarade inte mindre än 60 % att de ansåg att de
 bör göra motstånd även vid studier. Bland de som lyssnade
 till 5-6 program, som svarar att de vill göra motstånd vid utvärdering,
 svarade 84 % att de vill göra motstånd vid utvärdering.
 Den läsa vid utvärdering, svarar på att de vill göra motstånd
 hörde något radioprogram följande veckorna. Bland dem
 som lyssnade på 1-2 radioprogram är det endast 19 %, som svarar att
 de vill göra motstånd vid utvärdering. Det är tydligt att ju fler
 radioprogram man lyssnar till desto tydligare är korrelationen. Det är tydligt
 att politiskt engagemang har en stark korrelation med viljan att
 göra motstånd i vårt land, desto mer motståndsvillighet desto mer
 politiskt engagemang. Det kan också vara så, att den svårare faktorn är
 politiskt intresse eller medvetenhet. In fler politiska radio-
 program man hör på, desto mer intresserad är man vid utvärdering
 och det kan vara detta politiska engagemang, som är den svårare
 faktorn. Ju mer politiskt engagerad man är, desto tydligare är
 det att man är utvärdering för de sociala normer (de program), som
 de demokratiska partierna i Sverige är ense om, att de skall för-
 evras om så mycket och lättare vi kan.

Tabell 11. Motståndsvilja vid angrepp - fördelning på social-
grupper

11:1: Motståndsvilja mätt enligt alternativ A under tabell 3.

Socialgrupper

I %	II %	III %	
71	56	48	1
14	21	26	2 (Se 4:1)
2	7	9	3 Motståndsvilja
12	13	14	4
42	217	310	Antal intervjuade personer

Tabellen visar, att det finns mycket tydliga socialgruppsskillnader i fråga om motståndsvilja eller vid atombombshot. Inom socialgrupp I är det 71 %, som anser att vi bör göra motstånd vid atombombshot. I socialgrupp II är siffran 56 % och inom socialgrupp III, 48 %. Inom socialgrupp I anser 14 % att vi bör göra motstånd vid angrepp, men icke om atombombshot föreligger. För socialgrupper II och III är motsvarande siffror 21 % resp. 26 %. Denna tydliga socialgruppsskillnad stämmer med det resultat, som Svenska Institutet för opinionsundersökningar kom till i sin undersökning av svenska män för några år sedan. (Se rapporten om SIFO och kvarntorpsundersökningarna).

11:2: Motståndsvilja mätt enligt alt. B under tabell 3.

Socialgrupper

I %	II %	III %	
81	75	69	1 (Se 4:1)
11	12	17	2 Motståndsvilja

Även denna tabell avslöjar, att det finns ganska betydande socialgruppsskillnader i fråga om motståndsvilja mot atombombshot. Inom socialgrupp I är det här 81 % som anser att vi skall göra motstånd vid angrepp då atombombshot föreligger, medan siffrorna för socialgrupp II och III är 75 % resp. 69 %. De båda tabellerna (där motståndsvilja mätts på något olika sätt) ger alltså resultat som pekar åt samma riktning. Enligt alt. 1 är

Tabell II. Notatändvittis vid anrop - fördelning på social-

EXEMPEL

Tabell I. Notatändvittis samt enligt alternativ A under tabell I.

Sozialgrupper

	I %	II %	III %
1	21	28	28
2 (Se 4:1)	14	21	28
3 Notatändvittis	2	7	9
4	12	17	14
Antal intervjuade personer	42	217	210

Tabellen visar, att det finns mycket tydliga socialgruppskill-
 nader i fråga om notatändvittis eller vid stämmanden. I den so-
 cialgrupp I är det 21 %, som anser att vi bör göra notatänd vid
 stämmandet. I socialgrupp II är siffran 28 % och inom social-
 grupp III, 28 %. Inom socialgrupp I anser 14 % att vi bör göra
 notatänd vid anrop, men inte om stämmandet föreligger. För
 socialgrupper II och III är motsvarande siffror 7 % resp. 9 %.
 Dessa tydliga socialgruppskillnader stämmer med det resultat, som
 Svenska Institutet för opinionundersökningar kom till i sin ut-
 dömning av svenske och för nästan år sedan. (Se rapporten om
 BILD och kvantitativa undersökningar).

Tabell I. Notatändvittis samt enligt alternativ B under tabell I.

Sozialgrupper

	I %	II %	III %
1	21	28	28
2 Notatändvittis	11	12	17

Även denna tabell visar, att det finns genare betydande so-
 cialgruppskillnader i fråga om notatändvittis vid stämman-
 det. Inom socialgrupp I är det 21 %, som anser att vi skall
 göra notatänd vid anrop om stämmandet föreligger, medan
 siffrorna för socialgrupp II och III är 12 % resp. 17 %.
 Tabellen (den notatändvittis) visar på något annat sätt
 siffror resultat som visar på samma riktning. Enligt alt. I är

det 71 % bland socialgrupp I som anser att vi skall göra motstånd mot atombombshot, medan i alternativ 2 motsvarande siffrorna är 81 %. Vi har tidigare antytt, att den motståndssanda, som vi mäter med alternativ B (i tabell 2) innehåller flera konventionella svar än den motståndssanda vi mäter i alt. A. Enligt alt. B ställs den tillfrågade genast vid första frågan inför problemet att taga ställning till om han anser, att vi bör försvara oss när atombombshot föreligger. I alt. A däremot, har han först att taga ställning till frågan: "Anser ni att vi bör försvara oss om vi blir angripna av en stormakt." De sociala normer, som antyder att det är något opassande eller olämpligt att man visar sig defaitistisk, har större möjligheter att påverka svaret i alt. B. I alt. A har ju den tillfrågade, genom att han har svarat "ja" på frågan "anser ni att vi bör göra motstånd om vi blir angripna av en stormakt" fullgjort sin sociala skyldighet. Han kan sedan svara "nej" på den andra frågan: "Skall vi försvara oss inför ett hot mot atombomber?"

Tabell 12. Motståndsvilja vid angrepp- åldersfördelning
12:1: Motståndsvilja mätt enligt alternativ A under tab. 3.

Ålder

21-30 år	31-45 år	46-60 år	61-80 år	
52	45	58	54	1
23	31	20	18	2 (Se 4:1)
9	9	8	7	3 Motståndsvilja
13	12	12	19	4
96	191	173	119	Antal intervjuade personer

Tabellen visar, att det finns ett visst samband mellan ålder och motståndsvillighet vid atombombshot. I den yngsta åldersgruppen, de som är mellan 21 och 30 år, är det 52 % som anser att vi bör göra motstånd även vid atombombshot. Går vi till den grupp som är 31 till 45 år, d.v.s. den grupp som fullgjorde militärtjänst under andra världskriget, sjunker siffran till 45 %. Bland dem som är mellan 46 och 60 år har siffran stigit till 58 % och bland den äldsta gruppen är siffran 54 %. Vi ser också att 31 - 45-åringarna, har de flesta som vill göra motstånd vid angrepp men icke om atombombshot föreligger. Detta resultat stäm-

det vi bland socialgrupp I som svarar att vi skall göra motstånd mot atombomben, medan i alternativ 2 motsvarande siffra är 81 %. Vi har tidigare antytt, att den motsvarande siffran vid mätet med alternativ B (i tabell 2) i tabell 1 är 70 %. Detta visar att den motsvarande siffran vid första frågan i tabell 2 är betydligt lägre än den motsvarande siffran i tabell 1. Detta kan bero på att den första frågan i tabell 2 är mer konkret och handlar om ett specifikt åtgärdsprogram, medan den första frågan i tabell 1 är mer generell och handlar om ett eventuellt motstånd. Detta kan också bero på att den första frågan i tabell 2 är mer tydlig och lätt att förstå, medan den första frågan i tabell 1 är mer osäker och svår att förstå. Detta kan också bero på att den första frågan i tabell 2 är mer relevant för de respondenter som deltog i undersökningen, medan den första frågan i tabell 1 är mindre relevant.

Tabell 12. Motståndsvilja vid atombomb-återbeslutning

	21-30 år	31-45 år	46-60 år	61-80 år
1	52	45	38	34
2 (28 4-1)	37	31	20	18
3 Motståndsvilja	9	9	5	7
4	12	12	12	19
Antal intervjuade personer	96	191	173	119

Tabellen visar, att det finns ett klart samband mellan ålder och motståndsvilja vid atombomben. I den yngre åldersgruppen, de som är mellan 21 och 30 år, är det 52 % som svarar att vi bör göra motstånd även vid atombomben. Detta siffran minskar gradvis med ålder. I den näst yngsta gruppen, de som är mellan 31 till 45 år, är det 45 % som svarar att vi bör göra motstånd även vid atombomben. Detta siffran minskar ytterligare i den nästa gruppen, de som är mellan 46 till 60 år, där det är 38 % som svarar att vi bör göra motstånd även vid atombomben. I den äldsta gruppen, de som är mellan 61 till 80 år, är det 34 % som svarar att vi bör göra motstånd även vid atombomben. Detta visar att det finns ett tydligt samband mellan ålder och motståndsvilja vid atombomben. Detta kan bero på att de yngre generationerna är mer riskbenägna och mer villiga att göra motstånd, medan de äldre generationerna är mer försiktiga och mer villiga att ge upp. Detta kan också bero på att de yngre generationerna har mer kunskap om atomkraftens faror och mer erfarenhet av kriget i Vietnam. Detta kan också bero på att de yngre generationerna har mer resurser och mer stöd från andra människor, vilket gör det lättare för dem att göra motstånd.

mer väl med den bearbetning av SIFO-material, som redovisas i ett annat sammanhang.

12:2: Motståndsvilja mätt enligt alternativ B under tabell 3.

21-30 år	31-45 år	46-60 år	61-80 år	
74 %	74 %	71 %	70 %	1
87	177	163	112	Antal intervjuade personer

Här ser vi att 74 % inom den yngsta gruppen vill göra motstånd vid angrepp då atombombshot föreligger. Bland dem som fullgjorde beredskap under kriget, d.v.s. gruppen 31 - 45 år, är siffran 74 %. Bland dem som är mellan 46 - 60 år är siffran 71 % och för den äldsta gruppen är siffran 70 %. Åldersskillnaderna har alltså försvunnit när vi använt alt. B att studera motståndsviljan. Vad detta beror på, är givetvis icke lätt att säga. En möjlighet är att den konventionella beredskap att svara jakande på sådana frågor, som vi tidigare diskuterat i samband med alt. B, är särskilt utmärkande för gruppen 31 - 45 år.

Tabell 14. Motståndsvilja vid angrepp - Ledarläsning

14:1: Motståndsvilja mätt enligt ant. A under tabell 3.

Läser ledare

varje dag	ofta	sällan	aldrig	
70	55	54	40	1
15	22	22	30	2 (Se 4:1)
4	9	6	10	3 Motståndsvilja
8	12	13	17	4
74	113	201	184	Antal personer

Tabellen visar, att det finns ett tydligt positivt samband mellan motståndsanda och ledarläsning. Bland dem som uppger sig läsa tidningarnas ledare varje dag, är det 70 % som anser, att vi bör göra motstånd även vid atombombshot. Bland dem som säger att de ofta läser ledare, är det 55 %, bland dem som säger att de sällan läser ledare 54 %, och bland dem som aldrig läser ledare är det 40 % som säger att vi bör göra motstånd vid atombombshot. Tabellen visar också att ju färre ledare man läser, desto sannolikare är det att man säger, att vi bör göra motstånd vid angrepp men icke om atom-

var vill med den bearbetning av SIFCO-material, som redovisas i ett annat sammanhang.
12.2: Motståndsvilja samt enligt alternativ B under tabell 3.

	21-30 år	31-40 år	41-50 år	51-60 år
1	14 %	14 %	11 %	10 %
Antal intervjuade personer	87	111	163	118

Här ser vi att 70 % inom den yngsta gruppen vill göra motstånd vid angrepp på atomkraftens försörjning. Bland dem som följande beredskap under kriget, d.v.s. gruppen 21 - 40 år, är skillnad 14 % mellan dem som är mellan 40 - 60 år är skillnad 11 % och för dem 61 till 80 år är skillnad 10 %. Åldersskilnaderna har alltså försvunnit när vi använt sig av ett studiens motståndsviljan. Vad detta betyder på, är givetvis inte lika tydligt. En möjlighet är att den konventionella beredskapen för sådana frågor, som vi tidigare diskuterat i samband med 12.1, är särskilt utmärkt för gruppen 21 - 40 år.

Tabell 14. Motståndsvilja vid angrepp - ledarskanning
14.1: Motståndsvilja samt enligt 12.1 under tabell 3.

ledare ledare

	varje dag	ofta	ibland	sällan
1	70	22	24	40
2 (30 år)	12	22	22	30
3 Motståndsvilja	4	9	6	10
4	8	12	13	17
Antal personer	111	113	201	184

Tabellen visar, att det finns ett tydligt positivt samband mellan motståndsvilja och ledarskanning. Bland dem som uppger sig läsa 1-2 gånger i veckan, är det 70 % som svarar, att de gör motstånd varje dag, för dem som svarar, att de gör motstånd 1-2 gånger i veckan, är det 22 % som svarar, att de gör motstånd varje dag, för dem som svarar, att de gör motstånd 3-4 gånger i veckan, är det 12 % som svarar, att de gör motstånd varje dag, och bland dem som sällan läser är det 4 % som svarar, att de gör motstånd varje dag. Tabellen visar också att ju längre ledarna som läser, desto sannolikare är det att de gör motstånd varje dag. Detta samband är dock inte lika tydligt som det som finns mellan motståndsvilja och ledarskanning.

bombshot föreligger. Vi ser även att ju färre ledare man läser, desto sannolikare är det att man hör till gruppen: "vet icke" inom svaren på frågorna om motståndsvilja.

14:2: Motståndsvilja mätt enligt alt. B under tabell 3.

Varje dag	ofta	sällan	aldrig	
78 %	75 %	73 %	65 %	1
59	146	182	150	Antal intervjuade personer

Bland dem som säger sig läsa tidningsledarna varje dag, är det 78 % som anser att vi bör göra motstånd vid angrepp då atombombshot föreligger. Bland dem som säger att de ofta läser ledare, är siffran 75 %. Bland dem som sällan och aldrig läser tidningarnas ledare är siffrorna 73 resp. 65 %. Använder vi denna metod att studera motståndsviljan, tycks sambandet mellan ledarläsning och motståndsvilja bli svagare, än när vi använder den metod som ligger till grund för 14:2.

Studerar vi sambandet mellan ledarläsning och motståndsvilja, får vi alltså samma resultat, som när vi studerar sambandet mellan antalet avlyssnade politiska radioprogram och motståndsvilja. Det är svårt att tolka resultatet av det positiva sambandet mellan ledarläsning och motståndsvilja. a/ Den som läser ledarartiklar ofta utsätts för normer och förklaringar om att vi skall göra motstånd vid angrepp. b/ Det kan också vara så, att den som läser ledareartiklar i tidningarna är politiskt intresserad och den vägen lättare kommer i kontakt med försvarsvänliga normer, uttalanden och argument, än den som inte läser ledareartiklar. c/ Vi har tidigare sett, att det finns en mycket tydlig korrelation mellan socialgrupp-tillhörighet och motståndsvilja. Det är möjligt att det är denna korrelation som ligger bakom resultaten i tabell 14. (Man vet tidigare, att ledarläsning är korrelerat med socialgruppstillhörighet. Ju högre socialgrupp man tillhör, desto sannolikare är det genomsnittligt att man läser ledareartiklar i tidningarna.) d/ En annan möjlighet är, att kunskap om politiska frågor leder till att motståndsviljan ökar.

